

**ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΑΡΧΑΙΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ Β' ΛΥΚΕΙΟΥ (7-11-2021)**

A1.α.

αὐτήν : αναφέρεται στη «φιλοσοφία».

αὐτοῦ : αναφέρεται στον «άνθρωπο».

A1.β.

1. **Λάθος** : Διὰ γὰρ τὸ θαυμάζειν οἱ ἄνθρωποι καὶ νῦν καὶ τὸ πρῶτον ἤρξαντο φιλοσοφεῖν
2. **Σωστό** : σχεδὸν γὰρ πάντων ὑπαρχόντων τῶν ἀναγκαίων καὶ τῶν πρὸς ῥαστώνην καὶ διαγωγὴν ἢ τοιαύτη φρόνησις ἤρξατο ζητεῖσθαι
3. **Σωστό** : ὁ φιλόμυθος φιλόσοφος πῶς ἐστίν· ὁ γὰρ μῦθος σύγκειται ἐκ θαυμασίων.

B1. Ο Αριστοτέλης λόγω της ιστορικής ματιάς με την οποία αντιμετώπισε το πώς οι άνθρωποι άρχισαν να φιλοσοφούν αναδεικνύεται ως ο «πρώτος ιστορικός της φιλοσοφίας». Γλωσσικά στοιχεία που αποδεικνύουν την ιστορική ματιά του είναι:

- Η χρήση χρονικών προσδιορισμών («καὶ νῦν καὶ τὸ πρῶτον», «ἐξ ἀρχῆς», «εἶτα»), με τους οποίους αναφέρεται τόσο στο παρελθόν («διαχρονία») όσο και στο παρόν («συγχρονία») της φιλοσοφίας.
- Η διπλή χρήση του ρήματος ἄρχομαι («ἤρξαντο», «ἤρξατο»), το οποίο αναφέρεται στις απαρχές της φιλοσοφικής σκέψης.
- Ο όρος «συμβεβηκός», ὁ οποίος αναφέρεται στο ιστορικό συμβάν.
- Η ευρεία χρήση ιστορικών χρόνων («ἐφιλοσόφησαν», «ἐδίωκον», «ἤρξατο» κλπ.)
- Η χρήση έναρθρων απαρεμφάτων («τὸ θαυμάζειν», «τὸ εἰδέναι», «τὸ ἐπίστασθαι» κλπ.) ἀντὶ ἀφηρημένων ουσιαστικῶν.

B2. Ὑπάρχει συνδετικός κρίκος ἀνάμεσα σε αὐτὸν που ἀγαπᾷ τὸν μῦθο καὶ σε αὐτὸν που ἀγαπᾷ τὴν ολοκληρωμένη γνώση, τὴ σοφία. Ο συνδετικός αὐτὸς κρίκος εἶναι τὰ θαυμάσια, τὰ αξιοθαύμαστα, ἀξιοπερίεργα, δυσερμηνεύτα· με αὐτὰ ἀσχολεῖται τόσο ὁ μῦθος ὡς καὶ ἡ φιλοσοφία [Κάλφας: «Τὰ ἀξιοπερίεργα τῶν μῦθων δημιουργοῦν θαυμασμό, ὁ θαυμασμός συνειδητοποίηση τῆς ἀγνοίας, ἡ συνειδητοποίηση τῆς ἀγνοίας ἀνάγκη γιὰ γνώση καὶ ἀρα φιλοσοφία. Ἐπομένως, ὁ φιλόμυθος εἶναι κατὰ μία ἔννοια φιλόσοφος»]. Σύμφωνα με τὸν Düring, ὁ Αριστοτέλης, ὅταν ἀναφέρεται στὸν φιλόμυθο, δὲν ἔχει κατὰ νοῦ μόνου τοὺς ἀρχαίους μυθογράφους ἀλλὰ καὶ τὸν δάσκαλό του, τὸν Πλάτωνα, που ἀξιοποιεῖ

συχνά τους μύθους στις φιλοσοφικές του αναλύσεις. Ο συνειρμός που οδήγησε τον Αριστοτέλη να διακόψει τη ροή του λόγου του και να ανοίξει τη συγκεκριμένη παρένθεση ήταν η ιδέα ότι τόσο η φιλοσοφία όσο και ο μύθος, τον οποίο έφερε στο μυαλό του, δεν είναι τίποτε άλλο παρά τρόποι διαφυγής του ανθρώπου από την άγνοια. Αυτή ήταν η τελευταία λέξη πριν την παρένθεση, και με αυτή συνεχίζει ο Σταγειρίτης μετά το κλείσιμο της παρένθεσης. Η παρένθεση δεν αποτελεί απλά ένα συνειρμό. Εδώ υπόκειται ένα βαθύτερο ερμηνευτικό σχήμα για την πορεία της ανθρωπότητας προς τη γνώση: από τον μύθο στον λόγο. Ο μύθος και ο λόγος δεν αποτελούν παρά δύο διαφορετικές γλώσσες και αντίστοιχους τρόπους σκέψης, για να απαντηθούν τα μεγάλα ερωτήματα για τον θεό, τον κόσμο και τον άνθρωπο. Ο Αριστοτέλης ξέρει καλά ότι το πέρασμα από τον μύθο στον λόγο, από το έπος στην τραγωδία, την ιστοριογραφία και τη φιλοσοφία, αποτυπώνει εύστοχα την πορεία του αρχαιοελληνικού στοχασμού. Ξέρει ακόμα ότι μπορεί το βάρος να μετακινήθηκε σταδιακά προς τον λόγο, ο μύθος όμως ποτέ δεν απαξιώθηκε τελείως στην Αρχαία Ελλάδα.

B3. i.Λ ii.Σ iii.Λ iv.Λ v.Λ

B4.α.

τὰ πρόχειρα

Ο μαθητής αντέγραψε στο πρόχειρο τετράδιό του τις εκφωνήσεις των ασκήσεων για το σπίτι.

διαγωγήν

Αποφοίτησε από το λύκειο με άριστα και διαγωγή κοσμιότητα.

B4.β.

πατριάρχης: ἤρξαντο

συγγενής: γενέσεως

ουσιαστικό: ἔστιν

κωμόπολη: σύγκειται

χρέος: χρεία

B5. Τόσο ο Αριστοτέλης όσο και ο Μάρκος Αυρήλιος περιγράφουν τον αποφασιστικό ρόλο της φιλοσοφίας στη ζωή του ανθρώπου. Κατά τον Αριστοτέλη, οι άνθρωποι φιλοσόφησαν μόνο, όταν είχαν ξεπεράσει τα βιοτικά προβλήματα και εξασφάλισαν τον χρόνο που δεν δαπανάται για τη διασφάλιση της επιβίωσης αλλά ελεύθερα για τη χαλάρωση και την απόλαυση. Η φιλοσοφία βοήθησε τον άνθρωπο να υπερβεί την άγνοια και οδήγησε τον αρχικό θαυμασμό στη φιλοσοφία· αυτή υπάρχει και νοηματοδοτείται καθ' εαυτήν· δεν υπηρετεί καμία χρησιμότητα [«πρὸς ῥαστώνην καὶ διαγωγὴν ἢ τοιαύτη φρόνησις ἤρξατο ζητεῖσθαι»]. Η φιλοσοφία είναι θεωρητική δραστηριότητα του ανθρώπινου νου και

στοχεύει αποκλειστικά στη γνώση [«τὸ ἐπίστασθαι ἐδίωκον καὶ οὐ χρήσεώς τινος ἔνεκεν»]. Αντίθετα, ο Μάρκος Αυρήλιος πιστεύει ότι η φιλοσοφία μπορεί να οδηγήσει ως πρακτικός οδηγός στη ζωή του ανθρώπου [«Ποιο είναι αυτό που μπορεί να μας δείξει τον δρόμο; Ένα και μόνο: η φιλοσοφία»]. Η ανθρώπινη ζωή είναι ρευστή, διαρκεί λίγο και η τύχη των ανθρώπων δυσδιάκριτη. Γενικά, ο Μάρκος Αυρήλιος τονίζει την παροδικότητα και την αβεβαιότητα της ανθρώπινης τύχης. Με αυτό το δεδομένο η φιλοσοφία μπορεί να οδηγήσει τον άνθρωπο στην ευδαιμονία. Ένα κοινό στοιχείο ανάμεσα στους δύο φιλοσόφους είναι η αξία της φιλοσοφίας ως εκείνης της διαδικασίας που μπορεί να απελευθερώσει τον άνθρωπο από την άγνοιά και να του δώσει έναν προσανατολισμό στη ζωή, να του δείξει τον δρόμο. Επομένως, ο ρόλος της στη ζωή του ανθρώπου είναι σημαντικός τόσο σε θεωρητικό όσο και πρακτικό επίπεδο.

Γ1. Αργότερα, όταν ο Ξέρξης, αφού συγκέντρωσε εκείνο τον αμέτρητο στρατό, βάδισε ενάντια στην Ελλάδα, και τότε οι πρόγονοί μας νίκησαν τους δικούς τους και στη στεριά και στη θάλασσα. Αποδείξεις γι' αυτές (τις νίκες) είναι τα τρόπαια νίκης που βλέπουμε, μα πιο μεγάλη απόδειξη είναι η ελευθερία των πόλεων, στις οποίες εσείς γεννηθήκατε και ανατραφήκατε. Γιατί κανέναν άνθρωπο δεν προσκυνάτε ως αφέντη/κυρίαρχο, παρά μονάχα τους θεούς. Από τέτοιους προγόνους κατάγεστε.

Γ2. Ο Ξενοφώντας, στην προσπάθειά του να ενθαρρύνει τους στρατιώτες του, παραθέτει τις αιτίες που θα έπρεπε να τους καθιστούν ατρόμητους απέναντι στους αντιπάλους τους. Αρχικά τονίζει ότι, πριν λίγο μόλις καιρό, τους αντιμετώπισαν σε μάχη και τους νίκησαν, παρόλο που οι αντίπαλοι ήταν πολύ περισσότεροι τους [«πολλαπλασίους ὑμῶν αὐτῶν ἐνικᾶτε»]. Επίσης, επισημαίνει ότι στην παρούσα περίσταση, κατά την οποία αγωνίζονται για τη δική τους σωτηρία, θα φανούν λογικά περισσότερο γενναίοι και πρόθυμοι [«ὑμᾶς προσήκει καὶ ἀμείνονας καὶ προθυμότερους εἶναι»]. Τέλος, υπογραμμίζει το θάρρος και την πατροπαράδοτη παλικάριά, που είχαν επιδείξει και στο παρελθόν [«ὅμως ἐτολμήσατε σὺν τῷ πατρώῳ φρονήματι ἰέναι εἰς αὐτούς»], όταν τους είχαν αντιμετωπίσει ξανά.

Γ3.α.

προγόνων : προγόνου

ἡμέραι : ἡμέρα

ἐκγόνοις : ἐκγόνῳ

Γ3.β.

δέχεσθαι : δέξαιτο

ἔστι : ἔσται

τούτων: (ῶ) αὕτη

ὕμεῖς : σφίσιν

Γ4.α.

ἀγείρας: επιρρηματική χρονική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο «Ἐέρξης» του ρήματος «ἦλθεν», ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα «ἦλθεν», δηλώνει το προτερόχρονο

ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός της εναντίωσης στο ρήμα «ἦλθεν»

τοὺς θεοὺς: αντικείμενο στο ρήμα «προσκυνεῖτε»

ὕμας : υποκείμενο στο απαρέμφατο «εἶναι», ετεροπροσωπία

προθυμοτέρους : κατηγορούμενο στο «ὕμας» μέσω του «εἶναι»

εἶναι: υποκείμενο του απρόσωπου ρήματος «προσῆκει», τελικό απαρέμφατο.

Γ4.β. Δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση που εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο ὡς [δηλώνει υποκειμενική γνώμη] και εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει κάτι το πραγματικό. Εξαρτάται από το λεκτικό ρήμα «ἔρῳ» και συντακτικά λειτουργεί ως επεξήγηση στο αντικείμενο «τοῦτο» του ρήματος «ἔρῳ» της κύριας πρότασης.